

M- ΣΕΝΑΡΙΟ

ΤΙΤΛΟΣ

Η Οπτική γωνία στην είδηση και η διάκρισή της από το σχόλιο

Γνωστικό Αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα, Φιλοσοφία

Τάξη στην οποία απευθύνεται

Β΄ Λυκείου

Χρονική διάρκεια

3 διδακτικές ώρες

Διδακτικοί στόχοι και αναμενόμενα αποτελέσματα

Οι μαθητές να είναι σε θέση:

- να διακρίνουν την είδηση από το σχόλιο , τη διαπλοκή του γεγονότος με το σχόλιο, την παρεμβολή ξένου σχολίου στην είδηση, καθώς και τη διαφοροποίηση της είδησης ανάλογα με την προβολή της.
- να είναι σε θέση να συγκρίνουν δύο κείμενα ως προς την οπτική γωνία των συντακτών τους, τον στόχο τους και γενικότερα τις επικοινωνιακές συνθήκες, να αναπτύξουν, με την προσέγγιση της δημοσιογραφικής είδησης, την ικανότητα να αφηγούνται με συντομία, σαφήνεια και ακρίβεια.
- να μπορούν να ερμηνεύουν και να ασκούν κριτική σε κείμενα με διαφορετική οπτική γωνία
- να αποκτήσουν κριτική στάση απέναντι στα μέσα ενημέρωσης και να ασκηθούν στη διάκριση του γεγονότος από το σχόλιο σε μια είδηση.
- να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους, δεδομένου ότι οι λέξεις είναι φορείς εννοιών.
- να ασκηθούν στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου μέσω κειμένων με επικοινωνιακό χαρακτήρα και τη χρήση του Word.
- να ασκηθούν στη συνεργατική συζήτηση διερεύνηση και παραγωγή λόγου αξιοποιώντας το πρόγραμμα παρουσίασης
- να εξοικειωθούν με την προφορική παρουσίαση στην ολομέλεια και την ταυτόχρονη υποστηρικτική χρήση ενός κειμένου στο Προγράμμα Παρουσίασης

Οι μαθητές να είναι σε θέση:

- Να συζητήσουν και να μπορούν να αναπτύξουν κείμενα σε προφορικό και γραπτό λόγο με θέμα τη αντικειμενικότητα της είδησης, το ρόλο των ΜΜΕ, την υπεύθυνη κριτική στάση απέναντι στην πληροφορία, την αξιοπιστία του δημοσιογραφικού λόγου.

- να συνειδητοποιήσουν τη σχετικότητα της αλήθειας, όπως τη διακήρυτταν οι στωικοί με στόχο την αποφυγή του φανατισμού και της μισαλλοδοξίας.

- να συνειδητοποιήσουν τη δύναμη του λόγου και την κοινωνική ευθύνη που συνεπάγεται ο δημοσιογραφικός λόγος.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Σε πρώτη φάση ο εκπαιδευτικός προβάλλει κεντρικά στους μαθητές στον βιντεοπροβολέα ή στον διαδραστικό πίνακα δύο κείμενα που αναφέρονται στην ίδια είδηση και δημοσιεύτηκαν σε διαφορετικά μέσα ενημέρωσης. Το πρώτο δημοσιεύτηκε στο Φ/Β και το δεύτερο σε τοπική εφημερίδα. Και τα δύο κείμενα αφορούν είδη που συντάχθηκε για το ίδιο γεγονός, επίκαιρο το οποίο είχε απασχολήσει ή απασχολεί την τοπική κοινωνία. Για παράδειγμα οι ειδήσεις- άρθρα που ακολουθούν αναφέρονται στη πρώτη συγκέντρωση μυτιληναίων στην Πλατεία Σαπφούς, μπροστά από το παλαιό Λιμεναρχείο την Κυριακή το απόγευμα, κατά την τελετή υποστολής της σημαίας από άγημα του στρατού. Για τη συγκέντρωση αφορμή στάθηκε το γεγονός ότι την προηγούμενη Κυριακή η τελετή δεν ολοκληρώθηκε, με διαταγή του Λιμεναρχείου για άγνωστη αιτία.

A .ΚΕΙΜΕΝΟ

Έγινε απόψε στη ΜΥΤΙΛΗΝΗ!!! Ποτέ άλλοτε δεν ακούστηκε ο Εθνικός μας Ύμνος τόσο δυνατά, τόσο καθαρά και με τόση συγκίνηση και πάθος. Πολίτες κάθε ηλικίας, υπερήλικες, νέοι γονείς με τα μωράκια τους, ανάπηροι στα αμαξίδια τους, βιοπαλαιστές, πτυχιούχοι, απόστρατοι του χακί, μαθητές, φοιτητές, νοικοκυρές, παπούδες, γιαγιάδες με τα εγγόνια, εκπρόσωποι Συλλόγων, πολιτευτές. Όλοι μπροστά στο Παλιό Λιμεναρχείο χώρο Ηρώων και ιστορίας μέχρι και χίλια άτομα, μαζεύτηκαν αυθόρμητα για να υποστηρίξουν τα αυτονόητα αφού πλέον φτάσαμε εκεί. Να υπερασπιστούν δηλαδή την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΗΜΑΙΑ κατά την υποστολή και να πούν τον ΕΘΝΙΚΟ ΎΜΝΟ δυνατά και ξεκάθαρα μαζί με το άγημα του στρατού. Και αυτό γιατί τρεις φορές τώρα, ύπουλα και **υποκινούμενα** με τη "χρήση" της παρουσίας αριθμού "μεταναστών" και λαθρομεταναστών απο αντιδραστικά στοιχεία δεν επετεύχθη η υποστολή της σημαίας μας. Καταχειροκροτήθηκαν απο τους παριστάμενους Μυτιληνιούς, ΜΑΤ, Στρατονομία, στρατός, Αστυνομία γιατί με τάξη και πολιτισμένα αλλά και με δεδομένη **πυγμή** που δεν άφηνε περιθώρια για προμελετημένους ελιγμούς κάποιων, αντιμετώπισαν τη κατάσταση. Ενωώ, ότι απο νωρίς είχε μαζευτεί και μιά ομάδα από αγύρτες συγκεκριμένου κομματικού χώρου, νεοσύλλεκτοι νεοσοσί, που με κοντάρια κράνη κουκούλες ανθελληνικά συνθήματα και βρισιές, ήταν εκεί για να παραστήσουν τους επαναστάτες του γλυκού νερού. Είχαν μαζέψει δίπλα τους και καμιά δεκαριά Πακιστανούς και άλλους

ΛΑΘΡΟΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ και τους παρότριναν να κουνούν μαυροκόκκινες σημαίες και κοντάρια. Πάντα υπήρχαν ΕΦΙΑΛΤΕΣ στην Ελλάδα δεν είναι τωρινό το **ανίερο** παιχνίδι τους!!!

Τελικά η υποστολή έγινε με υπέροχη συνοδεία και παρουσία πατριωτών Μυτιληνίων που αγαπούν το νησί τους και ξέρουν να το υπερασπιστούν όταν οι πάσης φύσεως προδότες μας γυρίζουν τη πλάτη. Μου άρεσαν δυό συνθήματα που άκουσα με δύναμη και **πείσμα**: " Η Λέσβος είναι Ελληνική θα βάλουμε ξανά χακί" και "Ελλάς-Ελλάς είμαστε δω μη χολοσκάς...". Ο κόσμος επίσης **προπηλάκισε** ήπια βέβαια και κάποιους των τοπικών ΜΜΕ που είναι γνωστοί για την **αφερεγγυότητα** τους και την υποστήριξη ανθελληνικών θέσεων.

Όλα λοιπόν έληξαν αισίως, το **οργισμένο** ερωτηματικό όμως παραμένει: Πως φτάσαμε στο σημείο να αναγκαζόμαστε να **υποστηρίζουμε** τα αυτονόητα στο δικό μας τόπο στη δική μας πατρίδα με τη μεγάλη καρδιά και τη παραδειγματική ανθρωπιά της; Ραντεβού πάντως δόθηκε απο όλους εκεί, για την ερχόμενη Κυριακή στο ίδιο μέρος με τον ίδιο δυναμισμό και πατριωτισμό. Ο πατριωτισμός δεν είναι μόδα, είναι ΘΡΗΣΚΕΙΑ...

<https://screenshots.firefox.com/CLEPtH2RzMlthkdp/www.newsbomb.gr>

<https://www.newsbomb.gr/ellada/news/story/730999/seistike-i-mytilini-me-tin-anakroysi-toy-ethnikoy-ymnoy-stin-ypostoli-tis-simaias-pics-vid>

Β' ΚΕΙΜΕΝΟ

Τι έγινε στην Πλατεία με τον εθνικό ύμνο;

Δύο συγκεντρώσεις πραγματοποιήθηκαν χτες με αφορμή το ότι την Κυριακή 11 Σεπτεμβρίου δεν έγινε όπως συνηθίζεται ολόκληρη η τελετή υποστολής της ελληνικής σημαίας.

Ακροδεξιό κύκλο φέρονται να υποκίνησαν τη μία συγκέντρωση χτες, Κυριακή για την "υπεράσπιση της σημαίας και του έθνους" από τους "λάθρο", όπου συγκεντρώθηκαν δεκάδες Μυτιληνιοί, ενώ κάποιοι ακραίοι δεν δίστασαν να κάνουν ναζιστικό χαιρετισμό. Όλα τα παραπάνω με σκοπό να γίνει κανονικά η υποστολή της σημαίας. Από την άλλη αντιεξουσιαστές και αλληλέγγυοι στους πρόσφυγες και άλλοι συγκεντρώθηκαν στην πλατεία Σαπφούς με σκοπό την εμπόδιση κηρύγματος μίσους. Ας σημειωθεί ότι οι πρόσφυγες και μετανάστες που βρίσκονταν στην πλατεία σηκώθηκαν όρθιοι στο άκουσμα του εθνικού ύμνου και κάποιοι εξ αυτών έκαναν το σήμα της ειρήνης.

"Εδώ και κάποιες βδομάδες ακροδεξιό κύκλοι προσπαθούν να κατασκευάσουν γεγονότα για να δημιουργήσουν σκηνικό έντασης ανάμεσα στους ντόπιους και τους πρόσφυγες και καλλιεργήσουν αντιπροσφυγικό κλίμα στο νησί. Σ αυτή τους την προσπάθεια αρωγοί βρίσκονται συγκεκριμένο τοπικό παραδημοσιογραφικό site καθώς και ιδιοκτήτης ραδιοφωνικού σταθμού που καθημερινά ξερνά ρατσισμό και φασισμό από το μικρόφωνο του. Τόσο καιρό δεν τους βγαίνει κάποιο γεγονός ώστε να κατηγορήσουν τους ταλαιπωρημένους ανθρώπους που έχουν εγκλωβιστεί στο νησί μετά τη συμφωνία Ε.Ε.-Τουρκίας. Έτσι, λοιπόν, την προηγούμενη Κυριακή 11 Σεπτέμβρη επινόησαν μια ιστορία ξεκινώντας από μια μισή αλήθεια που την έκαναν ένα ολόκληρο φέμα. Συγκεκριμένα κάθε Κυριακή πρωί στη Μυτιλήνη γίνεται από στρατιωτικό άγημα η έπαρση της σημαίας και κάθε απόγευμα η υποστολή της. Το γεγονός αυτό γίνεται σε ανάμνηση του αγήματος του Παύλου Κουντουριώτη που απελευθέρωσε τη Λέσβο το 1912. Την προπερασμένη Κυριακή 11 Σεπτέμβρη με εντολή της Λιμενικής Αστυνομίας η υποστολή της σημαίας που επρόκειτο να γίνει το απόγευμα δεν έγινε. Κανένας μέχρι σήμερα δεν έχει εξηγήσει τον λόγο. Άδραξαν λοιπόν την ευκαιρία γνωστά ακροδεξιά στοιχεία και τα φερέφωνα τους να διαδίδουν

ότι η υποστολή της σημαίας δεν έγινε γιατί εμποδίστηκε από πορεία των προσφύων. Αυτό ήταν ένα μεγάλο ψέμα κατασκευασμένο για να εξυπηρετήσει τους σκοπούς τους. Καμιά πορεία μεταναστών δεν είχε γίνει την Κυριακή 11 Σεπτεμβρη. Όλη την προηγούμενη εβδομάδα μέσα από τις σελίδες τους στα social media ακροδεξιοί όπως η αυτοαποκαλούμενη ως «Πατριωτική Κίνηση Λέσβου» και μέλη της Χ.Α. Λέσβου καλούσαν σε συγκέντρωση για χτες Κυριακή 18 Σεπτεμβρη για να προστατεύσουν όπως έγραφαν την σημαία από τους λαθροπιθήκους. Το αποτέλεσμα ήταν να συγκεντρωθούν γύρω στα 50 άτομα εκ των οποίων οι περισσότεροι είναι γνωστοί ακραίοι περιθωριακοί της Μυτιλήνης. Φυσικά υπήρχαν και άσχετοι με την συγκέντρωση περαστικοί που έκαναν αυτή την ώρα τη βόλτα τους στην προκουμαία και κοντοστάθηκαν να δουν τι γινόταν. Απέναντι από την συγκέντρωση των ακροδεξιών υπήρχε αντισυγκέντρωση από αντιφασίστες γύρω στα 30 άτομα κυρίως νεολαίοι οι οποίοι συγκεντρώθηκαν εκεί με σκοπό να αποτρέψουν τυχόν επιθέσεις σε πρόσφυγες. Η υποστολή της σημαίας έγινε κανονικά χωρίς κανένα πρόβλημα από το άγημα και από χτες οι ακροδεξιοί και τα φερέφωνα τους άρχισαν να διαδίδουν ένα άλλο ψέμα. Ότι δήθεν οι αντιφασίστες συγκεντρώθηκαν για να σταματήσουν το άγημα και με την παρέμβαση τους αυτό απετράπη. Φυσικά και κάτι τέτοιο δεν συνέβη, τουναντίον όσοι πρόσφυγες βρισκόταν εκείνη την ώρα στην πλατεία Σαπφούς στο άκουσμα του ελληνικού εθνικού ύμνου σηκώθηκαν όρθιοι. Αυτά είναι τα πραγματικά γεγονότα στα οποία ήμουν μπροστά. Η συντριπτική πλειοψηφία της κοινωνίας της Λέσβου παραμένει φιλόφρων και αλληλέγγυα στους πρόσφυγες και γι αυτό γύρισε και θα γυρίζει την πλάτη στα κηρύγματα μίσους." αναφέρει ο Θράσος Αβραάμ

"Περήφανος" δηλώνει στην προσωπική του σελίδα για τα χτεσινά γεγονότα το στέλεχος της ΝΟΔΕ Λέσβου της ΝΔ, Αλέκος Κουτσαντώνης:" ΥΠΕΡΟΧΟ . Αυτό που έζησα χτες στην παραλία ήταν υπέροχο . Συγκινήθηκα έκλαψα φώναξα αλλά περισσότερο ένοιωσα μετά από πολύ καιρό ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΣ"

<https://www.emprosnet.gr/koinonia/86952-ti-egine-stin-plateia-me-ton-ethniko-umno-video>

<https://screenshots.firefox.com/80ypxOlaVeO6JPrS/www.emprosnet.gr>

*

Αμέσως μετά την ανάγνωση των δύο κειμένων (**πρώτη διδακτική ώρα**) από τους μαθητές προκαλείται συζήτηση, η οποία στοχεύει να διακρίνουν οι μαθητές ότι και στα δύο κείμενα διαπλέκεται η είδηση με το σχόλιο, συνεπώς πρόκειται για άρθρα τα οποία εκφράζουν προσωπικές γνώμες, σχόλια και απόψεις, περιέχουν χαρακτηρισμούς, εκφράζουν την προσωπική οπτική γωνία των συντακτών τους.

Προς αυτήν την κατεύθυνση ορισμένοι ενδεικτικοί άξονες συζήτησης που θα μπορούσε να αναφέρει ο εκπαιδευτικός είναι οι εξής:

A) τι παρατηρούμε ως προς το μέγεθος των κειμένων και τις λεπτομέρειες που εκθέτουν, τους τίτλους τους και τους προλόγους, τα επίθετα και τους χαρακτηρισμούς που συνιστούν σχόλια, την παρουσίαση των ίδιων των γεγονότων και των προσώπων που συμμετέχουν στην είδηση κλπ.

B) Πού οφείλονται αυτές οι αλλαγές, ακόμη και στα ίδια τα γεγονότα και τις λεπτομέρειες για το τι ακριβώς συνέβη;

Γ) Μπορεί ένας αναγνώστης, ο οποίος δεν ήταν παρόν και δεν είχε ίδια άποψη για τα δύο περιστατικά να αποκτήσει σαφή εικόνα γι' αυτά.

Κατά τη συζήτηση στην ολομέλεια ο εκπαιδευτικός, έχοντας ρόλο περισσότερο συντονιστή, προωθεί τον ανοιχτό διάλογο μεταξύ των μαθητών,

δίνοντας επαρκή χρόνο στα παιδιά να σκεφτούν και να απαντήσουν, ενισχύοντας και την κατάθεση δικών τους εμπειριών και αναπαραστάσεων, θέτοντας ερωτήματα που προκαλούν την κριτική σκέψη τους και την ενεργό συμμετοχή τους. Η φάση αυτή, η οποία κατά βάση λειτουργεί ως αφόρμηση της ομαδικής εργασίας διερεύνησης που ακολουθεί στη συνέχεια (για αυτό και προτείνεται να είναι σχετικά σύντομη σε διάρκεια), ολοκληρώνεται με μία σύνοψη των συμπερασμάτων της συζήτησης από τον εκπαιδευτικό. Σε δεύτερη φάση (**δεύτερη διδακτική ώρα**) και εφόσον έχει κατανοηθεί στοιχειωδώς ποια είναι η διάκριση της είδησης από το σχόλιο και τι σημαίνει «οπτική γωνία» του δημοσιογράφου ακολουθεί ομαδική εργασία κατά την οποία οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες (4) και έχοντας στη διάθεσή τους ένα φύλλο εργασίας word επιχειρούν να συντάξουν ένα δικό τους κείμενο, από μία διαφορετική οπτική γωνία, περισσότερο ουδέτερη και αντικειμενική κατά το δυνατόν. Στις ομάδες διακρίνονται ρόλοι και οι μαθητές ασκούνται στο να δημιουργήσουν ένα κείμενο ομαδοσυνεργατικά.

Ήδη οι μαθητές από τη συζήτηση που έχει προηγηθεί έχουν κατανοήσει τις διαφορές ανάμεσα στα δύο κείμενα, διαφορές που εντοπίζονται ακόμη και στην παρουσίαση των ίδιων των γεγονότων, την υποκειμενικότητα στους χαρακτηρισμούς των συμμετεχόντων προσώπων, τις διαφορές στους τίτλους και στο ύφος, την αποσιώπηση κάποιων πληροφοριών και την μεγιστοποίηση άλλων, τα χρήση των επιθέτων και της μεταφορικής χρήσης της γλώσσας, τις διαφορετικές αιτίες που κάθε συντάκτης προβάλλει για να ερμηνεύσει το γεγονός, τα στοιχεία (πού, πότε, ποιοι, γιατί, πώς, συνέπειες) της είδησης και τις διαφορές τους στα δύο κείμενα καθώς και τα σχόλια των δύο συντακτών. Κατά τη διερεύνηση αυτών των στοιχείων οι μαθητές καλούνται να κρατούν σημειώσεις σε πρόγραμμα word, ώστε να είναι σε θέση να συντάξουν το κείμενό τους, αποβάλλοντας τα στοιχεία που θεωρούνται σχόλια και δημιουργώντας ένα πιο ουδέτερο κείμενο. Για να υποβοηθηθούν σε αυτή τους την διερεύνηση μπορεί να τους τεθούν ερωτήσεις όπως στο φύλλο εργασίας που ακολουθεί.

Επειδή η σύνταξη των κειμένων θα γίνει από τις τέσσερις ομάδες σε πρόγραμμα word απαιτείται αίθουσα εξοπλισμένοι με υπολογιστές και με βιντεοπροβολέα. Οι μαθητές μπορούν να αντιγράψουν ηλεκτρονικά τα δύο κείμενα και να απορρίπτουν τα στοιχεία που από την εξέταση των δύο κειμένων προέκυψε ότι αφορούν σχόλια των συντακτών ή να μετασχηματίσουν τα κείμενα (π.χ. αντικαθιστώντας τα επίθετα και τους χαρακτηρισμούς και επιλέγοντας ένα περισσότερο ουδέτερο ύφος) με βάση τις σημειώσεις τους.

Σε Τρίτη φάση παρουσιάζονται τα κείμενα των μαθητών και ακολουθεί συζήτηση για τον τρόπο που επιλέχθηκε να παρουσιαστεί η είδηση από κάθε ομάδα ξεχωριστά, ώστε να διαπιστωθεί η μέθοδος επεξεργασίας που επιλέχθηκε ώστε τα αρχικά κείμενα να γίνουν πιο ουδέτερα και να υποστηρίξει περεταίρω ο εκπαιδευτικός μαθησιακή κενά που τυχόν θα εντοπιστούν.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ (πρώτη διδακτική ώρα)

1. Ποια είναι τα βασικά στοιχεία της είδησης και πώς παρουσιάζονται σε καθένα από τα παραπάνω κείμενα. Συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί:

	ΠΟΙΟΣ	ΠΟΥ	ΠΟΤΕ	ΤΙ	ΓΙΑΤΙ	ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ	
A ΚΕΙΜΕΝΟ							
B ΚΕΙΜΕΝΟ							

2. Σε ποιο κειμενικό είδος μπορούμε να κατατάξουμε τα παραπάνω κείμενα και γιατί (ερμηνευτική δημοσιογραφία, ειδησεογραφική, άρθρο, σχόλιο, άρθρο με σχόλιο, είδηση με σχόλιο κλπ)
3. Μπορείτε να διακρίνετε σημεία όπου τα δύο κείμενα εμπλέκουν τα γεγονότα με τα σχόλια;
4. Ποιο κείμενο θεωρείτε:
Α. περισσότερο αντικειμενικό και γιατί
Β. ότι περιέχει περισσότερες πληροφορίες και ποιες
Γ. ότι εμπεριέχει ξένα σχόλια (να τα εντοπίσετε και να σημειώσετε τον στόχο που εξυπηρετούν)

Παραγωγή Λόγου- Ομαδοσυνεργατική μέθοδος σε word (δεύτερη διδακτική ώρα)

Αφού χωριστείτε σε ομάδες να συντάξετε ένα δικό σας κείμενο για το ίδιο γεγονός επιχειρώντας να χρησιμοποιήσετε μια δική σας οπτική γωνία περισσότερο αντικειμενική από αυτή των συντακτών.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Τρίτη διδακτική ώρα)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α΄

Έλένης έγκώμιον §§ 8-14

Ο λόγος είναι ένας μεγάλος δυνάστης, που ενώ έχει το πιο μικρό και αφανές σώμα, επιτελεί τα έργα τα πιο θεϊκά· γιατί μπορεί και το φόβο να σταματήσει και τη λύπη να διώξει και χαρά να προκαλέσει και τον οίκτο να αυξήσει. Και θα δείξω ότι έτσι είναι αυτά. [9] Αλλά πρέπει να το δείξω στους ακροατές μου και μέσω της πεποίθησης· θεωρώ και ονομάζω όλη την ποίηση λόγο που έχει μέτρο· όποιοι την ακούν, εισχωρεί μέσα τους φρίκη γεμάτη φόβο, οίκτος όλο δάκρυα, πόθος όλο λαχτάρα, και η ψυχή, με τα λόγια, παθαίνει η ίδια αυτά που ξένα πράγματα και σώματα παθαίνουν στις ευτυχίες και στις δυστυχίες τους. [10] Ας στραφώ τώρα από τον ένα λόγο στον άλλο. Και οι θεϊκές επωδές[20] που λέγονται με λόγια προξενούν ηδονή και διώχνουν τη λύπη· γιατί όταν η δύναμη της επωδής αναμιχθεί με την πίστη της ψυχής, την θέλγει, την πείθει και τη μεταβάλλει με τη μαγεία της. Και έχουν εφευρεθεί δύο ειδών τέχνες, η γοητεία[21] και η μαγεία, οι οποίες συνίστανται σε σφάλματα της ψυχής και εξαπατήσεις της πίστης. [11] Πόσοι δεν έχουν πείσει ή δεν πείθουν τόσους και τόσους για τόσα πράγματα, πλάθοντας έναν ψευδή λόγο! Γιατί αν οι πάντες είχαν για τα πάντα, μνήμη για τα περασμένα, συνείδηση για τα παρόντα και πρόγνωση για τα μελλοντικά, ο λόγος δεν θα εξαπατούσε έτσι· στην πραγματικότητα όμως δεν είναι εύκολο ούτε να θυμόμαστε το παρελθόν, ούτε να έχουμε γνώση του παρόντος, ούτε να μαντεύουμε το μέλλον· έτσι, για τα περισσότερα ζητήματα οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν σύμβουλο της ψυχής τους την πίστη. Επειδή όμως η πίστη είναι σφαλερή και αβέβαιη, οδηγεί όσους τη χρησιμοποιούν σε σφαλερές και αβέβαιες επιτυχίες

Πηγή:http://www.greeklanguage.gr/digitalResources/ancient_greek/anthology/literature/brows_e.html?text_id=261

ΚΕΙΜΕΝΟ Β.

Τι είναι τα fake news;

Η αλήθεια είναι ότι οι ψευδείς ειδήσεις δεν είναι καινούριο φαινόμενο. Ο όρος που μέχρι σήμερα αποκαλούσαμε τα fake news ήταν η λέξη προπαγάνδα. Η εξουσία κατέφευγε κατά το παρελθόν πολλές φορές στην τακτική της διασποράς ψευδών ειδήσεων. Μάλιστα, η προπαγάνδα χρησιμοποιήθηκε κατά κύριο λόγο από τα κράτη για να μπορούν να επηρεάσουν τους πολίτες τους. Φυσικά, η εξασθένισή της οφείλεται στην **παγκοσμιοποίηση της πληροφορίας** με την εξέλιξη της τεχνολογίας, που έκανε τους πολίτες να γυρίσουν την πλάτη σε όσα η χώρα τους προσπαθούσε να τους πείσει ότι ήταν αλήθεια.

Σήμερα, αυτό που συμβαίνει είναι ότι ομάδες ατόμων διακινούν μέσω των δικτύων ενημέρωσης και των social media άρθρα για να επηρεάσουν ουσιαστικά την κοινή γνώμη. Ίσως έχετε ακούσει ότι το φαινόμενο έφτασε στο απόγειό του κατά την τελευταία προεκλογική περίοδο στις Ηνωμένες Πολιτείες, ανοίγοντας έτσι τον διάλογο για τις επιπτώσεις του στο εκλογικό αποτέλεσμα.

Γιατί το φαινόμενο έχει λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις;

Όπως τόνισε στο Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών ο καθηγητής Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, Timothy Garton Ash, τα fake news αυξάνονται καθώς στα διεθνή δίκτυα και τις μεγάλες πλατφόρμες υπάρχει ελλιπής διαφάνεια. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν

ελέγχουν την αξιοπιστία της είδησης, ενώ ο αναγνώστης δεν έχει δυνατότητα ελέγχου του περιεχομένου, εάν δηλαδή πρόκειται για πληρωμένο περιεχόμενο.

Ένας άλλος πολύ σημαντικός παράγοντας είναι το κυνήγι των clicks από την πλευρά των δημοσιογράφων. Πολλές φορές οι δημοσιογραφικοί οργανισμοί χρησιμοποιούν τα fake news ως δόλωμα προσελκύοντας το ενδιαφέρον του αναγνώστη, ο οποίος με τη σειρά του θα διαδώσει την είδηση στο διαδίκτυο. Άλλωστε, όσο περισσότεροι οι αναγνώστες τόσο περισσότερα τα έσοδα. Εξάλλου, δεν είναι λίγοι εκείνοι που θεωρούν ότι η αποστροφή του κοινού στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης είναι η αιτία της αυξημένης παραπληροφόρησης

Πηγή: <https://www.as-milisoume.gr/el/Articles/ti-einai-ta-fake-news-kai-pws-borei-na-prostateutei-h-koinwnia>

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ'

Πώς μπορώ να είμαι ευτυχισμένος;

Διότι αυτός που έχει τη γνώμη ότι κάτι είναι εκ φύσεως καλό ή κακό βρίσκεται σε διαρκή παραχή²: όταν του λείπουν αυτά που θεωρεί πως είναι καλά, πιστεύει ότι τον καταδιώκουν τα εκ φύσεως κακά, και κυνηγάει, όπως νομίζει, αυτά που είναι αγαθά· όταν πάλι αποκτήσει αυτά που θεωρεί αγαθά, πέφτει σε ακόμη μεγαλύτερη παραχή, από την παράλογη και πέρα από κάθε μέτρο έπαρσή του, και, από φόβο μήπως αλλάξουν τα πράγματα, κάνει τα πάντα για να μην χάσει αυτά που θεωρεί αγαθά³. Απεναντίας, αυτός που δεν ορίζει με βεβαιότητα ποια είναι εκ φύσεως καλά ή κακά ούτε αποφεύγει ούτε επιδιώκει κάτι με ζήλο, μένει γι' αυτό ατάραχος⁴ [...] Έτσι λοιπόν, και οι Σκεπτικοί⁵ είχαν την ελπίδα ότι θα ανακτήσουν την αταραξία, κρίνοντας οριστικά την αναντιστοιχία μεταξύ των αντικειμένων της αίσθησης και των αντικειμένων της σκέψης, καθώς όμως δεν κατάφεραν να το επιτύχουν, κατέληξαν στην εποχή⁶· με τη σειρά της η αταραξία ακολούθησε ως σύμπτωμα την εποχή, όπως η σκιά ακολουθεί το σώμα⁷.

(Σέξτος Έμπειρικός, *Πυρρώνειαι Ὑποτυπώσεις*, I, 27 και I, 29)

Βοηθητική σημείωση: Ο Σέξτος Έμπειρικός ήταν γιατρός και έζησε τον 2ο-3ο αιώνα μ.Χ. Τα ιατρικά του έργα έχουν χαθεί, σώζονται όμως σε τρία βιβλία οι *Πυρρώνειαι Ὑποτυπώσεις*, όπου περιέχονται μια γενική έκθεση του Σκεπτικισμού και ανασκευές αντιλήψεων άλλων φιλοσοφιών. Οι ανασκευές αυτές υπάρχουν και στα έργα αυτού *Πρὸς δογματικούς*, *Πρὸς ἠθικούς*, *Πρὸς μαθηματικούς*. Ἰδρυτής του σκεπτικισμού είναι ο Πύρρων ο Ηλείος, σύγχρονος του Αριστοτέλη. Αυτός δίδασκε πως η αληθινή φύση των πραγμάτων δε φανερώνεται σε μας και αμφισβητούσε τη δυνατότητα ορθής γνώσης, συνεπώς και ορθής πράξης. Ὑποστήριξε ότι για όλα τα θέματα υπάρχουν λόγοι αντίθετοι και ισοδύναμοι («ισοσθένεια»)

Πηγή: <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-C119/464/3086.12357/>

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ'

Η διδασκαλία του Σωκράτη και η επίμονη αναζήτηση της αλήθειας

Η θεωρία του Σωκράτη

Στην αρνητική αυτή θέση των σοφιστών για τη δυνατότητα της γνώσης και την απόκτηση της απόλυτης αλήθειας αντιπαρατέθηκε, όπως ελέγχθη παραπάνω, ο Σωκράτης, που έζησε την ίδια με αυτούς εποχή. Εκείνο που ξεχώριζε τον Σωκράτη από τους άλλους πνευματικούς ανθρώπους δεν ήταν οι γνώσεις του, αλλά η "μέθοδος" που ακολουθούσε για να φτάσει στην αλήθεια. Συγκεκριμένα, υποστήριζε ότι ο σωστός τρόπος, για να φτάσει κάποιος στη λύση ενός ζητήματος, είναι να το προσεγγίσει "χωρίς προκαταλήψεις", να το αντιμετωπίσει σαν να μην ξέρει τίποτε γι' αυτό. Δυστυχώς οι άνθρωποι δε βλέπουν έτσι τα πράγματα και γι' αυτό, πέφτουν θύματα των γνώσεών τους, που "νομίζουν" πως είναι ακριβείς.[...] Ο Σωκράτης μάλιστα ακόμη και αν ήξερε κάτι σχετικά με τα ζητήματα που ετίθεντο προς συζήτηση, προσποιόταν ότι το αγνοούσε. Αυτό τον βοηθούσε να αντιμετωπίζει τα πράγματα χωρίς προκαταλήψεις. Πρωταρχική μέριμνα του Σωκράτη ήταν να βλέπει τα πράγματα "χωρίς χρωματιστά γυαλιά", απαλλαγμένος από κάθε είδους προδιάθεση. Αφού λοιπόν ξεδιάλυσε τον ορίζοντα από κάθε είδους προκατάληψη, επιχειρούσε κατόπιν, παρατηρώντας το υπό εξέταση ζήτημα με καθαρά, παρθένα μάτια, να το μελετήσει από όλες τις πλευρές του. Στη συνέχεια, έπειτα από τη διεξοδική έρευνα όλων των πλευρών του ζητήματος, συγκέντρωνε τις απαραίτητες πληροφορίες, προέβαινε στην καταγραφή των βασικών γνωρισμάτων του πράγματος που τον απασχολούσε και διατύπωνε τον ορισμό της έννοιάς του. Η διατύπωση του ορισμού της έννοιας του υπό εξέταση ζητήματος αποτελούσε για τον Σωκράτη το τελικό στάδιο της ερευνητικής διαδικασίας.[...] Σύμφωνα με τα παραπάνω, η μέθοδος που εισηγήθηκε ο Σωκράτης για τη σωστή αντιμετώπιση ενός ζητήματος περιλαμβάνει τρία στάδια: πρώτο, την απόρριψη όλων των υφιστάμενων προκαταλήψεων· δεύτερο, τη διεξοδική από όλες τις πλευρές διερεύνησης του ζητήματος· τρίτο, τη διατύπωση του ορισμού της έννοιάς του. Για τον Σωκράτη η γνώση δεν είναι κάτι δεδομένο, έτοιμο και ανώδυνο. Απεναντίας, για την απόκτησή της απαιτείται μια επίπονη διαδικασία, όπως η μέθοδος που εισηγήθηκε.

[πηγή: Θ. Πελεγρίνης, *Αρχές Φιλοσοφίας*, Αθήνα 2002: ΟΕΔΒ, σελ. 21-23]

Άξονες προς διερεύνηση για όλες τις ομάδες

Στόχος των κειμένων που δόθηκαν προς διερεύνηση είναι να γίνει φανερό ότι η αλήθεια είναι δυσεύρετη και απαιτεί επίμοχθη αναζήτηση. Η δυσκολίες ανεύρεσης της αλήθειας δεν πρέπει να μας οδηγήσουν στην άρνηση της και στον απόλυτο σχετικισμό, η παραδοχή όμως ότι η αλήθεια μπορεί να διαθέτει πολλές επιμέρους διαστάσεις, αφενός μας καθιστά διαλλακτικότερους και αφετέρου πολλαπλασιάζει τις ευθύνες μας ως υπεύθυνους και κριτικά σκεπτόμενους πολίτες.

Ειδικότερα για το κείμενο Α

Οι μαθητές καλούνται να αναγνωρίσουν τη δύναμη του λόγου. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του γνωρίσματα που τον καθιστούν δυνάστη; Μπορούμε να διακρίνουμε θετικές και αρνητικές διαστάσεις, ιδιότητες και χαρακτηριστικά του λόγου; Ποιες λειτουργίες επιτελεί; Μπορεί να χρησιμοποιηθεί αντίθετα με το συμφέρον του ανθρώπου κλπ

Για το κείμενο Β

Οι μαθητές μπορούν να προβληματιστούν για τις διαστάσεις του φαινομένου των ψευδών ειδήσεων. Σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον η αναζήτηση της αλήθειας είναι ακόμη πιο δύσκολη. Αναρωτηθείτε πώς μπορούμε να αντισταθούμε απέναντι στο φαινόμενο, γιατί έχει λάβει αυτές τις διαστάσεις, ποια χαρακτηριστικά του πολίτη θα τους επιτρέψουν να διακρίνει την αλήθεια από το ψέμα κλπ

Για το κείμενο Γ

Οι μαθητές μπορούν να θέσουν τα εξής ενδεικτικά ερωτήματα:

Υπάρχουν θετικά στοιχεία που συνοδεύουν την αντίληψη ότι τα πράγματα είναι σχετικά; Μπορεί η άποψη ότι η αλήθεια έχει δύο όψεις να οδηγήσει στην κατανόηση και ανοχή του διαφορετικού; Ποιος είναι το βασικό επιχείρημα των στωικών;

Για το κείμενο Δ

Οι μαθητές μπορούν αν αναρωτηθούν: επειδή η αλήθεια είναι σχετική για τον καθένα μας ή δύσκολο να βρεθεί σημαίνει ότι δεν υπάρχει αλήθεια; Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στο πώς τα πράγματα φαίνονται σε μας και στο πώς πραγματικά είναι; Τι ισχυρίζεται ο Σωκράτης για την αλήθεια;

Οι μαθητές καλούνται να κρατήσουν σημειώσεις και να παρουσιάσουν τα συμπεράσματά τους σε ένα πρόγραμμα παρουσίασης.

Χρόνος ομαδικής εργασίας: 15 λεπτά

Χρόνος παρουσίασης: 5 λεπτά ανά ομάδα (σύνολο 20 λεπτά)

Χρόνος συζήτησης στην ολομέλεια, ανακεφαλαίωσης: 10-15 λεπτά